

Toelichting op voorstel wijziging Gemeenschappelijke regeling VRK (ten behoeve van gemeenteraden)

Inleiding

Op 1 november 2011 is de Gemeenschappelijke Regeling VRK (GR VRK) in werking getreden. Daarna is de gemeenschappelijke regeling meermaals gewijzigd, het laatst per 1 januari 2019.

Er zijn verschillende aanleidingen om de nu geldende GR VRK van 2019 aan te passen:

A. De wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in 2022. Deze wijziging is bedoeld de democratische legitimiteit van de gemeenschappelijke regeling te vergroten.

B. Wens de stemverhouding in het AB te wijzigen vanwege een veranderd inzicht in de interpretatie van artikel 14 Wgr.

C. Wens om na onderbrenging van Veilig Thuis bij de VRK de governance hierop aan te passen, met toevoeging van een derde bestuurscommissie.

D. Overige wijzigingen.

De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) verlangt dat een conceptwijziging van een gemeenschappelijke regeling eerst voor een zienswijze aan de raden wordt voorgelegd, dit is de eerste stap voordat colleges kunnen overgaan tot vaststelling. Voor de vaststelling heeft het college vervolgens nog separaat toestemming van de raad nodig.

Toelichting op wijzigingen

Naast de toelichting in deze notitie bevat ook de was/wordt-tabel zelf een toelichting.

Ad A. Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen

In 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd. Doel hiervan was om het besturen van de gemeenschappelijke regelingen meer democratisch te maken. De gemeenteraden hebben het zelf op zich genomen over de invulling van deze wet bij specifiek de VRK te spreken. Een definitieve voorzet is nog niet ontvangen van de raden toen dit voorstel werd opgesteld, maar wel zijn er de nodige gesprekken gevoerd die zicht geven op de gesprekken die in raden zijn gevoerd. Die inzichten zijn waar mogelijk meegenomen in bijgaand voorstel.

Een wijziging die rechtstreeks uit de Wet volgt (artikel 24a Wvg) is de mogelijkheid voor raden om een gemeenschappelijke adviescommissie in te stellen. Zodra de gemeenteraden daartoe gezamenlijk besluiten is die optie uitvoerbaar, dit vraagt niet om regeling in de gemeenschappelijke regeling. Hiervoor is dus geen artikel opgenomen.

Wijzigingen in de Wgr die wel hebben geleid tot een verandering van de GR:

- **Artikel 10:** over de gevallen waarin een zienswijze moet worden gevraagd aan gemeenteraden, te weten bij belangrijke uitbreiding van formatie of taken van de VRK, of indien drie gemeenteraden of drie AB-leden daarom verzoeken.

- **Artikel 11:** voorstel over de invulling van de wijze waarop burgers worden betrokken bij de taken van de VRK. Gezien de grote variëteit aan taken van de VRK, met heel verschillende soorten effecten voor burgers, wordt voorgesteld keuzes daarin door het bestuur van de VRK zelf te laten maken.
- **Artikel 12:** een regeling voor evaluatie. Voorgesteld wordt de regeling eenmaal per vier jaar op doelmatigheid te laten evalueren door het AB, waarbij gemeenteraden onderwerpen kunnen aandragen. Voorgesteld wordt te komen tot een meer algemene formulering van de plicht tot evalueren, om zo in de loop van de tijd de manier van uitvoering te kunnen wijzigen. Voor de eerstkomende tijd kan worden aangesloten bij de wens van sommige gemeenteraden om een evaluatie op te pakken in het derde jaar van een raadsperiode.
- **Artikel 17:** er is een lid toegevoegd over de invulling van de actieve informatieplicht. Ook in dit artikel is gezocht naar een meer algemene formulering, om in de loop van de tijd te kunnen onderzoeken welke vormen van informatievoorziening het best bevallen. Bij veranderingen van techniek of prioriteiten kunnen de wensen en mogelijkheden in de loop van de tijd veranderen.

Daarnaast is in alle artikelen toegevoegd dat ook de bestuurscommissies invulling dienen te geven aan de plicht om gevraagd en ongevraagd informatie te delen met colleges en gemeenteraden. Aan bestuurscommissies worden bevoegdheden van het Algemeen Bestuur overgedragen, daarbij past ook de verplichting tot het informeren en verantwoorden.

- **Artikel 18:** een 'verplichte' jaarlijkse informatiebijeenkomst voor raden is geschrapt in de regeling, dit is in de loop van de jaren gebleken niet per se de gewenste en meest effectieve vorm te zijn waarin raden geïnformeerd willen worden. Dat neemt niet weg dat ad hoc nog steeds informatieavonden georganiseerd kunnen worden, fysiek of digitaal.
- **Artikel 42:** de nieuwe wettelijke termijnen voor de zienswijze op de programmabegroting zijn benoemd. Ook is expliciet benoemd dat de zienswijzen worden gevoegd bij de ontwerp-begroting die naar het AB gaat, samen met een reactie van het DB op die zienswijzen (wat overigens al staande praktijk is bij de VRK)
- **Artikel 45:** voorgesteld wordt ervoor te zorgen dat gemeenteraden tijdig over het ontwerpjaarverslag beschikken, zodat deze informatie kan worden betrokken bij hun zienswijze op de programmabegroting. Nu nog wordt separaat ook een zienswijze op het jaarverslag gevraagd, maar dit past niet goed in de systematiek van de wet. De termijn om de programmabegroting vast te stellen is verlengd om de raden meer tijd te geven. Maar de termijn waarop het AB het jaarverslag moet vaststellen blijft 15 juli. Daarom wordt voorgesteld niet langer separaat een zienswijze op het jaarverslag te vereisen.
- **Artikel 47:** ook bestuursrapportages zullen ter informatie naar gemeenteraden worden gestuurd.
- **Artikel 49 en 50:** de regeling moet een en ander regelen over het vermogen van de gemeenschappelijke regeling bij uittreding van een lid. Bij de VRK is dat alleen mogelijk als de wetgever tot een andere regio-indeling van Veiligheidsregio's en GGD'en komt. De wijziging van de Wgr is een goede aanleiding om de teksten over toe- en uittreding te regelen op een wijze die beter past bij de wettelijke situatie. En daar tevens een globale regeling over de effecten van een eventuele uittreding voor het vermogen aan toe te voegen.

B. Wijziging stemverhoudingen AB

Deze wijziging heeft alleen betrekking op **artikel 16**. Daarin is nu als hoofdregel opgenomen dat alle gemeenten één stem hebben in het algemeen bestuur. Het oude lid 3 is vervangen door lid 3 t/m 5.

Met de wijziging hebben de drie AB-leden die ook lid zijn van het DB (bm's. van Haarlem, Haarlemmermeer en Velsen) samen geen meerderheid (qua aantal stemmen) meer in het algemeen bestuur. Hiermee wordt de positie van het algemeen bestuur versterkt.

Wel wordt onderkend dat de financiële inbreng van de drie genoemde gemeenten zeer groot is (samen ca $\frac{3}{4}$ van de begroting). Dit vraagt in de weging van belangen om een speciale regeling voor besluiten met een financieel karakter. Daarom wordt gekozen voor het toekennen van het recht van 'veto' voor de drie genoemde gemeenten. Om daarbij niet te veel af te wijken van de huidige verdeling van belangen, geldt de begroting pas als verworpen als twee van de vertegenwoordigers van de gemeenten Haarlem, Haarlemmermeer en Velsen tegenstemmen.

Het gebruik van het 'veto' zal ingebed moeten zijn in een zorgvuldige procedure. Het algemeen bestuur ontkomt er tenslotte niet aan, toch een sluitende programmabegroting vast te moeten stellen. Voor een uitwerking van zo'n procedure is een GR echter niet geschikt, dit zal daarom worden geregeld in het reglement van het AB.

C. Aanpassing governance in verband met Veilig Thuis

In de afgelopen jaren was het gebruikelijk onderwerpen die lagen op het grensvlak van maatschappelijke zorg en veiligheid te behandelen in de twee bestuurscommissies van de VRK.

In de loop van de tijd heeft de VRK op dat terrein steeds meer taken gekregen, waarbij de onderbrenging van Veilig Thuis per 2020 het meest in het oog springt.

Verantwoordelijkheden op het vlak van Maatschappelijke Zorg zijn meestal belegd bij portefeuillehouders Sociaal Domein, en in veel gemeenten is dat een ander dan de portefeuillehouder Volksgezondheid, die lid is van de bestuurscommissie PG&MZ. De portefeuillehouders Sociaal Domein hebben daardoor nu geen rol bij het reilen en zeilen van de VRK. Intussen brengt de financiering van de taken op het grensvlak van zorg en veiligheid wel bestuurlijke keuzes en dilemma's met zich mee. Die keuzes moeten binnen de gemeentelijke prioriteiten passen, sporen met afspraken met partners, en tegelijk moeten deze keuzes passen binnen de kaders van de bedrijfsvoering van de VRK.

Om ervoor te zorgen dat die keuzes op beheersmatig goed blijven kloppen, en tegelijk ook om te bewerkstelligen dat de portefeuillehouders Sociaal Domein betrokken worden bij de VRK en zo hun verantwoordelijk (kunnen) dragen voor de besluiten over de betrokken taken, is het als oplossing gezien een nieuwe bestuurscommissie te vormen. Voor de helderheid moet de structuur hiervan overeenkomen met de bestuurscommissies voor de GGD-taken (zie PG&MZ) en met die voor de veiligheidstaken (BCOV). Dit betekent onder meer dat aan de nieuwe commissie bestuurstaken worden gedelegeerd, want de commissies zijn meer dan alleen een adviserend orgaan voor het AB. De Wet gemeenschappelijke regelingen kent slechts als beperking dat een commissie geen begroting en het jaarverslag kan vaststellen. In de GR is echter wel ingebouwd dat de bestuurscommissie een advies dienen te geven over de ontwerpbegroting.

Het Algemeen Bestuur is in principe zelf bevoegd bestuurscommissies in te stellen (op basis van artikel 15 van de GR). Bij de VRK is het echter gebruikelijk dat de bestuurscommissies in de gemeenschappelijke regeling staan benoemd.

Met het ontstaan van nog een bestuurscommissie bij de VRK wordt het steeds belangrijker de verantwoordelijkheid van de bestuurscommissie scherp te formuleren, zodat helder is dat de bestuurscommissie sturende bevoegdheden heeft en daarmee ook verantwoording moet afleggen

over haar besluiten en over de adviezen die zijn gegeven aan het Algemeen Bestuur. Dit zal in een reglement nader worden vastgelegd.

Uit de wens een nieuwe bestuurscommissie in te stellen volgen deze wijzigingen:

- **Artikel 7, lid 4:** benoemen taak Veilig Thuis als taak van VRK
- **Artikel 20:** benoemen van de drie 'verplichte' bestuurscommissies
- **Artikel 30:** regelt dat ook een lid van de derde commissie een DB-lid aanwijst
- **Artikel 31, 32 en 34:** tekstuele wijziging vanwege de derde commissie.

D. Overige wijzigingen

Een aantal van de nu voorliggende wijzigingen kent andere achtergronden dan de bovengenoemde redenen. Die achtergronden zijn van verschillende aard.

- **Artikel 7 lid 3:** benoemen van de taken Gemeentelijke lijkschouw en Hygiënisch woningtoezicht als taken van de VRK/GGD. De GGD voert deze taken al sinds jaar en dag uit voor de gemeenten, maar de juridische basis is niet goed geregeld en dit kan leiden tot discussies over bevoegheden en fiscale aspecten. Benoemen van de taak leidt als zodanig niet tot wijziging van financiële afspraken tussen GGD en gemeenten.
- **Artikel 8:** de toepassing van dit artikel wordt nader toegelicht, om misverstanden te voorkomen.
- **Artikel 40 lid 1:** kleine wijziging van de tekst over benoeming van de directie, om de tekst in overeenstemming te brengen met wetgeving.
- **Artikel 43:** een nadere bepaling over zienswijze bij begrotingswijzigingen, om te voorkomen dat er onduidelijkheid ontstaat over collegebevoegdheden binnen een gemeente.
- **Artikel 44:** het woord 'inwonerbijdrage' wordt vervangen door 'bijdrage', omdat de regel ook geldt voor andere bijdragen van gemeenten. Verder wordt bevoorschotting per kwartaal vervangen door bevoorschotting per maand, conform de staande praktijk.
- **Artikel 48:** de VRK stelt inmiddels een eigen archiefverordening op, waardoor het niet langer nodig is te verwijzen naar de regeling van de gemeente Haarlem.
- **Artikel 54:** de regeling noemde nog een artikel in de Gemeentewet dat niet langer bestaat en bevatte ook een aantal dubbelingen. Deze zijn geschrapt.